

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МЕДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ № III
КАФЕДРА ГІГІЄНИ ТА МЕДИЧНОЇ ЕКОЛОГІЇ

СИЛАБУС З ДИСЦИПЛІНИ
«ОСНОВИ ЕКОЛОГІЇ»

Обсяг	90 годин 3 кредити
Семестр, рік навчання	3 семестр, 2 рік навчання
Дні, час, місце	Кафедра гігієни та мед. екології, вул. Пішонівська, 1. 3-4 поверх Дні та час – згідно розкладу занять
Викладачі	Доц. Коболєв Є.В., доц. Ганикіна С.О., асистенти Мокієнко А.В., Горошков О.В., Левицький А.В.
Контактний телефон	063-765-0818 – завуч кафедри Шейх Алі Дані Хуссейнович
E-mail	sanepidemiolog@i.ua
Консультації	Четвер – з 15.00-16.30 Субота – 9.00-12.00

КОМУНІКАЦІЇ

Заняття проводяться на кафедрі, згідно розкладу.

*За умов карантину заняття будуть проводитися на платформі M Teams або Zoom. Для вирішення організаційних та поточних питань використовуються платформа Telegram.

Телефон завуча кафедри – 063-765-0818. Шейх Алі Дані Хуссейнович

АНОТАЦІЯ КУРСУ

Предметом вивчення навчальної дисципліни є: **Екологія** – галузь медичних знань, наука, що вивчає закономірності відносин між організмами та довкіллям, а також організацію і діяльність надорганізмових систем (популяцій, видів, біоценозів, біосфери)

Метою викладання навчальної дисципліни «Основи екології» є: професійна підготовка спеціалістів фармацевтичного факультету з питань екології, її основних завдань, як медичної науки, та використання набутих знань у фаховій практиці.

Під час опанування навчальної дисципліни «Екологія» студент повинен набути спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

СК 6. Здатність застосовувати основні принципи та методи епідеміологічної діагностики, епідеміологічного аналізу, нагляду за інфекційними та неінфекційними хворобами, в тому числі пов'язаними з наданням медичної допомоги.

СК11 Здатність планувати та проводити профілактичні та протиепідемічні заходи щодо інфекційних хвороб.

ОПИС КУРСУ

Форми і методи навчання

Курс буде викладений у формі лекцій (20 годин) та практичних/семінарських занять (20 годин). Організація самостійної роботи студентів (50 годин).

Під час викладання дисципліни використовуються мультимедійні презентації та лабораторні прилади.

Зміст навчальної дисципліни:

Тема № 1. Введення. Поняття екології. Логічна структура екології. Завдання екології. Основні поняття і терміни екології.

Тема № 2. Уровні біологічної організації життя. Організм як жива цілісна система. Взаємодія організму та середовища. Поняття про середовище існування і екологічні чинники. Основні уявлення про адаптаціях організмів. Лімітуючі фактори середовища.

Тема № 3. Популяція. Біоценоз. Структура біоценозу. Екологічна ніша. Взаємовідносини організмів у біоценозі. Екосистема. Потік енергії і круговорот речовини в екосистемі. Гомеостаз екосистеми. Зв'язки організмів в екосистемах. Динаміка і розвиток екосистем.

Тема № 4. Основи вчення В.І. Вернадського про біосферу. Біосфера як глобальна екосистема. Жива речовина, його середообразуючі властивості і функції в біосфері. Основні властивості біосфери. Ноосфера як нова стадія еволюції біосфери.

Тема № 5. Антропогенний вплив на навколишнє середовище. Класифікація чинників антропогенного впливу на навколишнє природне середовище. Забруднення. Загальна характеристика та класифікація забруднень. Глобальні екологічні проблеми, пов'язані із забрудненням навколишнього середовища.

Тема № 6. Природні ресурси людини як фактор, що лімітує виживання людини. Енергетична криза. Стратегія управління споживанням природних ресурсів з позиції сталого розвитку. Антропогенні впливи деструктивного характеру (вирубка тропічних лісів і ін.).

Тема № 7. Основні поняття антропоєкології і соціальної екології. Біосоціальна природа людини. Потреби, середовище життя і здоров'я людини. Проблема народонаселення. Масштаби і аспекти проблеми народонаселення. Причини і наслідки демографічного вибуху. Проблема урбанізації. Шляхи вирішення проблем народонаселення.

Тема № 8. Основні механізми природоохоронної діяльності. Основні джерела екологічного права України. Основні екологічні нормативи. Екологічний моніторинг. Екологічна експертиза. Оцінка екологічного ризику.

Тема № 9. Міжнародне співробітництво в галузі природокористування і охорони навколишнього середовища.

Тема № 10. Екологічні проблеми, що виникають у зв'язку з ростом міст. Рішення проблеми автотранспорту.

Тема № 11. Загальні закономірності взаємодії живих організмів між собою і з навколишнім середовищем. Потік енергії і круговорот речовин в біологічних системах. Трофічні ланцюги і мережі живлення. Екологічні піраміди.

Тема № 12. Зв'язки організмів в екосистемах. Поняття і класифікація біотичних факторів середовища. Адаптації живих організмів до дії біотичних факторів.

Тема № 13. Поняття адаптації живих організмів до абіотичних умов середовища. Основні середовища життя організмів. Особливості адаптації організмів до наземно-повітряної, водної, ґрунтової середовища проживання. Особливості адаптацій паразитів і їх господарів.

Тема № 14. Ноосфера - сфера розуму. Виникнення, розвиток і перспективи ноосфери.

Тема № 15. Класифікація факторів антропогенного впливу на навколишнє природне середовище. Глобальні екологічні проблеми, пов'язані з забрудненням атмосфери («озонові діри», «парниковий ефект», «кислотні дощі»). Основні шляхи вирішення екологічних проблем.

Тема № 16. Природні ресурси людини як фактор, що лімітує виживання людини. Типи природних ресурсів і їх використання. Проблема використання ресурсів Світового Океану. Енергетична криза. Енергозбереження. Розвиток альтернативних джерел енергії. Стратегія управління споживанням природних ресурсів з позиції сталого розвитку.

Тема № 17. Проблема народонаселення. Масштаби і аспекти проблеми народонаселення. Причини відмінностей між коефіцієнтами народжуваності розвинених і країн, що розвиваються. Проблема урбанізації. Масштаби зростання міст. Екологічні проблеми, що виникають у зв'язку з ростом міст.

Тема № 18. Основні джерела екологічного права України. Основні екологічні нормативи. Поняття, завдання, рівні, складові екологічного моніторингу. Глобальний екологічний моніторинг. Екологічна експертиза.

Тема № 19. Міжнародне співробітництво в галузі природокористування і охорони навколишнього середовища. Стокгольмська конференція ООН з проблем навколишнього середовища (1972). Всесвітня хартія природи (1982). Декларація по навколишньому середовищу і розвитку в Ріо-де-Жанейро (1992). Концепція сталого розвитку. Міжнародні організації з охорони навколишнього середовища.

Тема № 20. Діференційний залік

Перелік рекомендуємої літератури

Основна (базова)

1. Конституція України.
2. Закон України Про охорону навколишнього природного середовища від 25.06.1991 №1264-ХІІ
3. Закон України “Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення”.
4. Основи екології: Підручник для студ. вищих навч. закладів /В.Г. Бардов, В.І.Федоренко, Е.М Білецька та ін. - Вінниця: Нова Книга, 2013. - 424 с.
5. «Екологія»/АлександрПахомов/Фолио-666стр./2014р.
6. «Екологія»/Л.Юрченко/ Професіонал, Центр навчальної літератури/304стр./2019р.

Допоміжна

1. Гігієна та екологія: Підручник /За редакцією В.Г. Бардова. - Вінниця: Нова Книга, 2006. - 720 с.
2. Гигиена и экология человека. Учебник для студентов высших учебных заведений /Под общей ред. В.Г.Бардова /Перевод в украинского языка. - Винница, НОВА КНИГА, 208. - 72 с.
3. Гігієна та екологія. Підручник для студентів вищих медичних навчальних закладів /За редакцією В.Г.Бардова /Англійською мовою. - Вінниця: Нова Книга, 2009. - 688 с.
4. Гігієна. Навчальний посібник до практичних занять для студентів медичних факультетів В.Н.З. //В.Я. Уманський, Д.О. Ластков, А.М. Безсмертний, Н.Ф. Іваницька та інші. - Донецьк, 2004. - 384 с.
5. Введення в профілактичну медицину. Методологічні та історичні аспекти /В.В.Бабієнко, А.М.Гринзовський, Ю.М. Ворохта. Навчальний посібник. К.: Видавничий дім «Слово», 2012. - 232 с.
6. Изучение влияния факторов окружающей среды на здоровье населения Е.Г. Гончарук, Ю.В. Вороненко, Н.П. Марценюк. - К., 1989. - 204 с.
7. Гигиена климата. В.Г.Бардов. - К., 1990. - 207 с.
8. Норми радіаційної безпеки України (НРБУ-97). - К., 1997. - 121 с.
9. Основні санітарні правила протирадіаційного захисту України (ОСПУ-2005). - 136 с.
10. Гігієна та екологія в термінах, схемах, таблицях і тестах: навч. посіб В.Ф. Москаленко, О.П. Яворовський, Д.О. Ластков, С.І. Гаркавий та ін. К.: ВСВ «Медицина», 2012. - 208 с.

ОЦІНЮВАННЯ

Поточна успішність. Оцінювання успішності вивчення кожної теми дисципліни виконується за традиційною 4-х бальною системою.

Знання студентів оцінюються як з теоретичної, так і з практичної підготовки за такими критеріями:

➤ **Відмінно (“5”)** – Студент правильно відповів на $\geq 98\%$ тестів формату державних ліцензійних іспитів «Крок». Правильно, чітко, логічно і повно відповідає на всі стандартизовані питання поточної теми, включно з питанням лекційного курсу і самостійної роботи. Тісно пов'язує теорію з практикою і правильно виконує практичну роботу із написанням висновку за отриманими результатами. Вільно читає результати лабораторних досліджень, вирішує ситуаційні задачі підвищеної складності, вміє узагальнювати матеріал, володіє методами лабораторних досліджень у необхідному обсязі.

➤ **Добре (“4”)** – Студент правильно відповів на $\geq 97\%-95\%$ тестів формату державних ліцензійних іспитів «Крок». Правильно, і по суті відповідає на стандартизовані питання поточної теми, лекційного курсу і самостійної роботи. Демонструє виконання (знання) практичних навичок. Правильно використовує теоретичні знання при вирішенні практичних завдань Вміє вирішувати легкі і середньої складності ситуаційні задачі. Володіє необхідними

практичними навиками і прийомами х виконання в обсязі, що перевищує необхідний мінімум.

➤ **Задовільно (“3”)** – Студент правильно відповів на $\geq 90\%$ -94% тестів формату державних ліцензійних іспитів «Крок». Неповно, за допомогою додаткових питань, відповідає на стандартизовані питання поточної діяльності, лекційного курсу і самостійної роботи. Не може самостійно побудувати чітку, логічну відповідь. Під час відповіді і демонстрації практичних навичок, студент робить помилки. Студент вирішує лише найлегші задачі, володіє лише обов'язковим мінімумом методів дослідження.

➤ **Незадовільно (“2”)** – Студент відповів на менше, ніж 90% тестів формату державних ліцензійних іспитів «Крок». Не знає матеріалу поточної теми, не може побудувати логічну відповідь, не відповідає на додаткові запитання, не розуміє змісту матеріалу. Під час відповіді і демонстрації практичних навичок робить значні, грубі помилки.

На останньому практичному занятті викладач зобов'язаний оголосити студентам результати їх поточної академічної успішності, академічну заборгованість (якщо така є), а також при виконанні навчальної програми заповнити залікову книжку студента.

До підсумкової атестації допускаються лише ті студенти, які не мають академічної заборгованості і їх середній бал за поточну навчальну діяльність з дисципліни становить не менше 3,00.

Підсумковий контроль з дисципліни. Формою підсумкового контролю є дифзалік.

Оцінка за дисципліну це на 50% поточна успішність (середнє арифметичне всіх поточних оцінок студента) та на 50% - оцінка на диференційованому заліку.

Для оцінювання дисципліни за 4-бальною традиційною (національною) шкалою з початку розраховується середній бал за дисципліну як середнє арифметичне двох складових:

Середній поточний бал, як середнє арифметичне всіх поточних оцінок, округлене до двох знаків після коми.

Середній бал за дисципліну переводиться в традиційну оцінку з диципліни за 4 бальною шкалою і розцінюється як співвідношення цього середнього арифметичного до проценту засвоєння необхідного об'єму знань з данного предмету.

Таким чином, якщо дисципліна закінчується дифзаліком студент отримує дві оцінки – першу за традиційною 4-бальною системою і другу за 200-бальною системою.

Самостійна робота студента.

Теми СРС визначені навчальною програмою з дисципліни.

По кожній темі СРС студент повинен підготувати реферат.

Оцінка СРС проводиться на останньому практичному занятті

ПОЛІТИКА КУРСУ

Умови освоєння курсу:

- Обов'язкове відвідування занять;

- Активність під час практичних занять;
- Підготовка до занять, до виконання домашнього завдання і СРС і т.д;
- Здача завдань у встановлені терміни;
- Бути терпимим, відкритим і доброзичливим;
- Конструктивно підтримувати зворотний зв'язок на всіх заняттях;
- Бути пунктуальним і обов'язковим;

Неприпустимо:

- Пропуски з неповажних причин;
- Запізнення і самовільне покидання навчального класу або лекційної аудиторії (за запізнення студент не допускається на заняття/лекцію, тому що він порушує хід навчального процесу. Також за порушення дисципліни студент видаляється з аудиторії і отримує «нб»);
- Користування мобільними телефонами, планшетами, ноутбуками, смартгодинниками, тощо. під час практичних занять та лекцій;
- Несвоєчасне здавання завдань і ін. (Завдань не здані в зазначені терміни не приймаються і виставляється оцінка «2»);
- Порушення будь яких правил встановлених морально-етичним кодексом ОНМедУ

Політика щодо дедлайнів та перескладання

Перескладання пропущених практичних/семінарських занять проводиться згідно розкладу відпрацювань кафедри, черговому викладачу. Розклад чергувань викладачів кафедри розміщений на інформаційному стенді дл студентів (4 поверх)

Відпрацювання пропущених лекцій відбувається щочетверга завідувачу кафедри.

Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає:

1. Самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей);
2. Посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
3. Дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
4. Надання достовірної інформації про результати власної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.

Неприйнятними у навчальній діяльності для учасників освітнього процесу є:

- використання родинних або службових зв'язків для отримання позитивної або вищої оцінки під час здійснення будь-якої форми контролю результатів навчання або переваг у науковій роботі;
- використання під час контрольних заходів заборонених допоміжних матеріалів або технічних засобів (шпаргалок, конспектів, мікронавушників, телефонів, смартфонів, планшетів тощо);
- проходження процедур контролю результатів навчання підставними особами.

За порушення академічної доброчесності здобувачі освіти можуть бути притягнені до такої академічної відповідальності:

- зниження результатів оцінювання контрольної роботи, іспиту, заліку тощо;
- повторне проходження оцінювання (контрольної роботи, іспиту, заліку тощо);
- призначення додаткових контрольних заходів (додаткові індивідуальні завдання, контрольні роботи, тести тощо);
- повторне проходження відповідного освітнього компоненту освітньої програми;
- проведення додаткової перевірки інших робіт авторства порушника;
- позбавлення права брати участь у конкурсах на отримання стипендій, грантів тощо;
- повідомлення суб'єкта, який здійснює фінансування навчання (проведення наукових досліджень), установи, що видала грант на навчання (дослідження), потенційних роботодавців, батьків здобувача вищої освіти про вчинене порушення;
- виключення з рейтингу претендентів на отримання академічної стипендії або нарахування штрафних балів у такому рейтингу;
- позбавлення академічної стипендії;
- позбавлення наданих Університетом пільг з оплати навчання;
- відрахування з Університету.

Політика щодо відвідування та запізнь

Запізнення на практичні, семінарські заняття та лекції – не припустимі. У разі запізнення студент не допускається до навчальної аудиторії та отримує «нб» у журнал.

Мобільні пристрої

Використання будь-яких мобільних пристроїв заборонено. При порушенні даного пункту студент видаляється з заняття або лекції та отримує «нб» у журнал.

Поведінка в аудиторії

Поведінка студента в навчальних аудиторіях має відповідати правилам встановленим морально-етичном кодексом університету.